Sote-järjestöjen rahoitusta on vahvistettava siten, että valtionavustusten taso vastaa yhtä prosenttia hyvinvointialueiden kokonaisrahoituksesta

Hallitusohjelmakirjaus: Varmistetaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaedellytykset. Sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen myönnettävä sosiaali- ja terveysministeriön valtionavustus vastaa yhtä prosenttia hyvinvointialueiden kokonaisrahoituksesta.

Tausta: Vaalikaudella 2023–2027 sosiaali- ja terveysjärjestöjen valtionavustuksista eli niin sanotuista STEA-avustuksista leikattiin puolet osana valtiontalouden sopeutustoimia. Kun vuonna 2024 avustukset olivat 384 miljoonaa euroa, vuonna 2027 valtionavustukset ovat enää 190 miljoonaa euroa.

Peräti 80 prosenttia valtionavustuksia saaneista sote-järjestöistä arvioi joutuvansa lopettamaan jonkin toimintamuodon tai toiminnon ja 40 prosenttia pitää koko järjestön toiminnan lakkauttamista mahdollisena tai todennäköisenä (Hali ry:n ja SOSTEn kysely, 2026). Leikkauksista kärsivät eniten ne ihmiset, jotka saavat tai hakevat apua ja tukea järjestöistä.

Perusteluosa: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitus on Suomessa keskeisesti julkisen sektorin varassa. Valtionavustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen ovat suurimmalle osalle alan yhdistyksistä ja säätiöistä merkittävin rahoituksen lähde.

Sosiaali- ja terveysjärjestöt auttavat esimerkiksi lapsiperheitä, nuoria, vanhuksia, yksinäisiä, kriisejä kohdanneita, pitkäaikaissairaita, vammaisia ja kaikkien heidän läheisiään. Lisäksi sote-järjestöillä on tärkeä rooli edustamiensa ihmisryhmien äänitorvena, ja ne vaikuttavat päätöksentekoon valtakunnallisesti ja alueilla. Järjestöjen työ vähentää kohderyhmien julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden tarvetta ja siten hillitsee kasvavia sote-kustannuksia.

Sote-järjestöjen STEA-rahoitetussa toiminnassa oli vuonna 2023 mukana lähes 200 000 vapaaehtoista eli yhtä työntekijää kohden oli 23 vapaaehtoista. Järjestöjen toimintojen lakkauttamisen myötä katoaa myös vapaaehtoisten tärkeä työpanos, jota hyvinvointialueet eivät pysty korvaamaan.

Vaikutusarvio: Riittävä ja ennakoitava valtionavustusten taso koko hallituskaudeksi turvaa sosiaali- ja terveysjärjestöjen pitkäjänteisen työn. Järjestöjen ennaltaehkäisevä sekä hyvinvointia ja terveyttä edistävä työ vahvistaa julkista palvelujärjestelmää ja säästää julkisen sektorin kustannuksia. SOSTEn pääekonomistin tekemän maltillisen arvion mukaan sosiaali- ja terveysjärjestöt säästivät julkisen sektorin menoja 156,4 milj. € vuonna 2023. Ts. yksi sote-järjestöille annettu euro vähensi julkisen sektorin kustannuksia yli 1,4 eurolla.

Kustannukset: Vuonna 2027 STEA-avustusten määräraha on 190 miljoonaa euroa. Uuden hallituksen tulee korottaa sote-järjestöjen valtionavustuksia mahdollisimman

pian ensimmäisessä lisätalousarviossaan. Lisämääräraha voidaan kohdentaa jo jätettyjen avustushakemusten perusteella, eikä sen jakaminen edellytä uutta hakukierrosta.

Hyvinvointialueiden rahoitus on vuonna 2026 yhteensä noin 27,1 miljardia euroa, josta yhden prosentin taso vastaa noin 270 miljoonaa euroa. Vuoden 2027 avustustasoon verrattuna yhden prosentin tavoitetaso tarkoittaa siten noin 80 miljoonan euron korotusta. Tavoitetaso saavutetaan hallituskauden aikana, minkä jälkeen STEA-avustusten määrä kehittyy hyvinvointialueiden rahoituksen mukana.